

HAGYOMÁNY

Munkássakk Salgótarjában

A századfordulót követően majdnem három évtizeden át szervezett sakkosztály Salgótarjában nem beszélhetünk. A város két bejegyzett kávéházában a Pannóniában és a Nemzetiben — mint ahogy már néhány vendéglőben — a biliárd mellett, hogy teljen az idő, sakkozni is lehetett. Az első salgótarjáni játékos, akinek nevét a Chalupetzky Ferenc által szerkesztett Győri Tornakönyv is őrzi: György Antal volt. Két évvel később György már nincs Salgótarjában, legalábbis ez tűnik ki a dr. Elekes Dezső szerkesztésében kiadott Magyar Sakk Almanachból. A kiadvány közli a magyar sakkosok név- és címjegyzékét, s ebben György Antal Heves megyei versenyzőként szerepel. Találunk ugyanakkor két salgótarjáni nevet. Mikulik Gyulát és Csernok Gyulát az acélgyárból. Ebben az időben már élénkül a városi sakkélet, elsősorban a munkások körében. Az első II. osztályú versenyt 1927-ben az acélgyárban rendezik Lausch Ferenc öntőmunkás szervezésével és irányításával. A győzelmet 16 induló közül a 19 éves Balázs József szerezte meg Gáspár Mihály és Herczeg Péter előtt. Még ugyanebben az évben a Vigadóban (a mai ZIM Ady Endre Kultúrotthon) sor került az első felnőttversenyre, amit Mikulik Gyula nyert meg, aki ebben az időben elismerten a legjobb salgótarjáni munkássakkos volt.

A következő év 1928. jelentős dátuma a városi sakkosoknak. Megalakult a Salgótarjáni Sakk-kör, amelynek elnöke dr. Clementis Kálmán tisztii főorvos lett. Főtitkár Halácsy József, pénztáros: Gábrriel József, háznagy: Mikulik Gyula. Az elnökségi tagok sorában foglalt helyet Blanár Sándor, Nickel Gyula és Bortnyik Károly. A választmányi tagok sorában ott találjuk Lausch Ferencet, Oczel Bélát, Kovács Gyulát, Spielberger Lászlót, Herczeg Pétert, Bleyer Mártont és Balázs Józsefet. A sakk-körnek a fentiekén kívül több más alapító tagja is volt, akik örökös tagdíjként 40 pengőt fizettek be a kör pénztárába, amiből készleteket, órákat vásároltak. Az alakulást követő években a sakk-kör tagjai a Czirbesz-féle vendéglő különtermében (A Főutcán, a városrendezés során lebontott Déryné cukrászda helyén) találkoztak. A város sakkéletének lendületet adott egy kitűnő fővárosi munkássakkosznak, Mikló Józsefnek, a Magyar Munkás Sakk-kör tagjának 1928-ban tett salgótarjáni látogatása. Mikló betegeskedett és levegőváltás miatt időzött a városban. Nevéhez fűződik az első szimultán, amelyet 17 sakkosóval váltott a Munkásotthonban. (Az öblösüveggyárral szemben volt az épület, később lebontották.) A Czirbesz-vendéglő különtermében pedig a Salgótarjáni Sakk-kör tagjaival mérkőzött. Az ő biztatására indult 20 résztvevővel sakkverseny a Munkásotthonban, amely meglepő eredményt hozott. Balázs József, acélgyári hengerész nyerte a versenyt — nem kis meglepetés volt az acélgyári szegverő Behan József második helye — és az esélyes Mikulik Gyula csupán harmadik lett. Mikló, aki érmét is felajánlotta a versenyre, előadásokat tartott a város környéki bányatelepeken, a kaszinókban, kultúrotthonokban a szervezett munkások körében. Nagy érdeme volt abban, hogy pezsgőbb lett a sakkélet, amelyet a lebonyolított versenyek is fellendítettek. A Munkásotthonban 1929-ben újabb versenyt rendeztek, s ezt ismét Balázs nyerte Behan, Holodnyák Mihály és Mikulik előtt.

A Salgótarjáni Sakk-kör tagjainak 1931-ben a Salgótarjáni Ipartestület adott otthont. A testület székháza 1929–30-ban megépült, s mivel Halácsy József az iparosoknál is funkciót töltött be, átvitte a sakkosokat Czirbesz István vendéglőjéből. A kör itt működött egészen a felszabadulásig és minden jelentősebb városi versenyt az ipartestület székházában rendeztek. Dr. Clementis Kálmán kétévi elnökösködés után meghalt, ekkor Brezina Gyula acélgyári tisztviselő került a sakk-kör élére. Agilis vezetőnek bizonyult — foglalkozott a fiatalokkal is. Amikor nyugdíjba ment elköltözött Salgótarjából és a sakk-kör élére Tóth Matyas városi főjegyző került. Tóth nem volt aktív sakkos, ezért különösebb lelkesedés nélkül végezte a tennivalókat. Nem így Blanár Sándor, aki alapító tagja volt a Salgótarjáni Sakk-körnek és 1940-től az elnöki tisztséget látta el. Igen sokat fáradozott a városi sakkosok fellendítéséért. Mint tanító, a városi és a környékbeli sakk-körökkel sorra látogatta, előadásokat tartott. Szervezett, tanított, s magát nyíltan kommunista érzelműnek vallotta. Ezért is volt hogy csak kisebb iskolákban taníthatott, s hibájul rótták fel, hogy sokat tartózkodik a munkások között. A felszabadulás után mint a város első polgármestere is sokat tett a sakk népszerűsítéséért. A sakk-kör az ő elnöksége alatt töltötte be igazán hivatását.

A Salgótarjáni Sakk-körnek minden gyártól, testülettől voltak tagjai, akiken keresztül szerveződött a sakkélet. Érdekes kettősség alakult ki. Amikor városok közötti mérkőzésekre került sor, akkor a leg-rossabb játékosok játszottak a sakk-kör csapatában, amikor pedig a városi csapatbajnokság folyt, minden sakk-köri tag a saját sakk-körét erősítette. Kik voltak a legjobb sakkosok ebben az időben? Mikulik Gyula nevével kezdjük a sort. Az acélgyári rúdvasműzö munk-

kása 1897-ben született és a 30-as évek elején a város egyik legjobb játékosa volt. Elmélyült, pozíciós stílus jellemezte játékát, apró előnyöket is ki tudott használni. A tőle 11 évvel fiatalabb másik acélgyári versenyzőtől, az üstökösöként feltűnt Balázs József hengerész-től 1931-ben még visszaszerezte az elsőséget, de később már nem tudott beleszólni a legjobbak versengésébe. Balázs mellett Gábrriel József bányai tisztviselő tartozott még a városi sakkélet élvonalához. Előzékeny, udvarias ember, mindemellett kitűnő versenyjátékos volt. Sakkozni 1928-ban kezdett, 23 éves korában. Részt vett a kecskeméti főtornán — legyőzte Szentkirályi mestert. Jó feladványfejtő, de kedvelte a levelezési sakkot is. Felülmúlhatatlan érdemei vannak a bányász-sakkoság szervezésében. Gábrriel József 1932-ben megnyerte a városi egyéni bajnokságot, amelyet a következő esztendő-től egészen a felszabadulásig Balázs József — egy kivételével — mindig megnyert. (Ezek voltak a Clementis-émlékversenyek, amelyek évenként elhunyt elnöke tiszteletére rendezett a Salgótarjáni Sakk-kör.) Balázs sorozatban nyert 1938-ig, amikor holtversenybe került Oczel Bélával. Az elsőséget az ismert Berger—Sonneborn számitás döntötte el Oczel javára. Balázs 1939—1945 között nem engedte át az elsőséget a Clementis-émlékversenyeken. Pozíciós, de ugyanakkor éles stílus jellemezte játékát. A 40-es évek elején már ismert feladványszerzőként jegyezték nevét. Több mint 100 feladványa jelent meg különböző sakklapokban. Tehetségét elsősorban a felszabadulás után kamatoztatta és csak sajnálni lehet, hogy a kitűnő munkássakkosoknak nem volt lehetősége, hogy képezze magát. Megfelelő körülmények között mester lehetett volna. Mint hengerész három műszakban dolgozott és sakkeredményei ennek ismeretében még értékesebbek.

A Salgótarjáni Sakk-kör tagjai nemegyszer vívtak barátságos csapatmérkőzéseket. Ellátogattak Kisterenyére, Baglyasaljára, Mátravákra, Zagypapálfalvára, Pásztorra, de találkoztak Diósgyőr, Miskolc, Ózd és Eger sakkosóival is. Az éltáblakon Balázs József, Gábrriel József és Mikulik Gyula volt a sorrend. Igen erős játékosok voltak: Bortnyik Károly, Breiner Béla, Herczeg Péter, Lichtner István, Blanár Sándor, Holodnyák Mihály, Mihalik Tibor, Oczel Béla, Salamon Zoltán, Bleyer Márton, Gáspár Mihály. Mindig jelentős eseménye volt a város sakkéletének az akkori megyeszékhely, Balassagyarmat sakkosóival évenként vívott csapatmérkőzés. Többnyire tarjáni győzelmek születtek. Egy 1937. szeptemberében vívott 8,5—5,5-re végződött találkozót után írta a korabeli salgótarjáni lap cikkírója: „A balassagyarmatiaknak nem kell szégyenkezniük a vereség miatt, mert a salgótarjáni sakkoság igen erős. Észak-Magyarország több városát legyőzték már.” Később télmérkőzések következtek, mert a Magyar Sakk szövetség égisze alatt 1942-ben megalakult az Északkeleti Állomány. Egymást érték a mérkőzések Ózd, Diósgyőr, Kassa és Miskolc csapataival. A tiszfői salgótarjáni csapat az acélgyár sakkosóira épült, kiegészülve néhány igen jó városi sakkosóval. Az északi csapatversenyeken egy alkalommal Miskolc mögött második helyet szereztek a salgótarjániak, megelőzve Diósgyőr és Kassa csapatát. Izgalmasan alakultak a városi csapatversenyek. A környékbeli csapatok is — Kisterenye, Zagypapálfalva, Baglyasalja — mérkőztek a bajnokságban. A két rivális ebben a sportágban is az SBTC és az acélgyár sakkosói voltak. A hányvánál, mint említettük, Gábrriel József irányításával folyt a sakkélet, s a bányakaszinóban találtak otthonra a sakkosok. A sakk-kör minden évben nívós egyéni versenyt rendezett, amelyre 200 pengőt biztosítottak. Ez szép összegnek számított, hiszen a Salgótarjáni Sakk-kör egész évi költségvetése nem tett ki ennyit. Holodnyák Mihály, Takács Géza és Takács József, Mihalik Tibor, Szamek Károly, Springer Géza, Gáspár Mihály és Oczel Béla voltak a legismertebb versenyzők. A nagy rivális acélgyár sakkosói nem az egyesület — SSE —, hanem az olvasóegylet keretében bontották hivatalosan is zászlót, 1938. február 16-án. A szakosztályvezető Endrei László volt, de ott serénykedett mellette Lausch Ferenc csapatkapitány, aki később átvette a szakosztály irányítását. Itt játszottak Balázs József és Mikulik Gyula — a város legjobb sakkosói — de jóerejű, ismert versenyzőként tartották számon a mintaaasztalos Lichtner Istvánt, a hengerész Gyuresik Sándort, a vésnök Dóczy Miklóst, nem is beszélve Behan Józsi tről és a többiektről. Megfelelő anyagi támogatást is kaptak a sakkosok a gyártól az egyetlen kereszttől. Így már érthető, hogy az Északi Állomány által rendezett csapatmérkőzésekre miért az acélgyár sakk-csapata utazott. Mint mondtuk, megerősített válogatotról volt szó, s ez kitűnik a nevektről. A nyitányon, 1942-ben az Ózd ellen Balázs, Gábrriel, Mikulik, Lichtner, Bortnyik, Herczeg, Blanár, Schütz, Behan, Gyuresik volt az összeállítás. Szerepelt a csapatban Dóczy, Oczel és többen mások az erős sakkosok közül. A két városi sakk-kör, az SBTC és az acélgyár vetélkedésében a felszabadulásig az acélgyáriak kerültek ki győztesen. Szoros küzdelemben nyerték a városi versenyeket az SBTC előtt egészen 1944-ig. A Hirsch-gyár (a Lampart ZIM gyárának elődje) ebben az időben még nem rendelkezett erős csapattal, de már a harmadik helyen fel-feltűntek a gépgyáriak. Az acélgyár sakkosói 1941-ben sorrendben harmadik-ben nyerték a városi csapatbajnokságot. A rivális SBTC és a Hirsch-

gyár sakkozói is 7—3 arányban győzték le. A csapat Lausch Ferenc irányításával a következő sakkozókkal szerezte meg a bajnoki címet: Balázs, Licht Miklós, Mikulik, Herczeg, Gyurcsik, Balázs E., Schütz, Behan, Hermann és Varga.

Evenként egy-két egyéni verseny, csapatmérkőzések, szerény anyagiak, még szerényebb társadalmi megbecsülés — ez jellemezte a felszabadulás előtti salgótarjáni sakkéletet. A kiteljesedés a felszabadulást követő években következik, amikor új alapokra került a sakk és soha nem látott fejlődésnek indult hazánkban. Ebben a megújulási folyamatban ott voltak Salgótarján munkássakkozói, akik oroszlanrészét vállalták az újjászervezésből, kibontakozásból. Ahogy megkezdődött a gyárakban a természetes, szinte párhuzamosan indult, erősödött a sakkélet. Az Acélgvári Olvasóegylet 1947. március 8-án tartotta közgyűlését. A sakkozók vezetője Lausch Ferenc beszámolt az elmúlt évi munkáról, s egyben elfoglaltságára hivatkozva lemondott tisztségéről. Helyére Lichtner Istvánt választották meg, aki korábban is lelkes tagja volt a sakk-körnek, s mint vezető lendülette, precizitással látott munkához. Balázs József a kör eljatekosa a Magyar Dolgozók Országos Sakkszövetségének salgótarjáni szervezője lett — az északerületi közgyűlés választotta meg. A városi sakkcsapatversenyben 6 együttes szerepelt. Az acélgváriak előtt az iparosok és kereskedők csapata fölényesen lett első. Folyt a szervezés, alakultak, erősödtek a csapatok, rendezték soraikat az egyesületek. Az acélgvári munkássakkozók az 1947-es évre 800 forintot kaptak az egy'ettől — ennyivel gazdálkodtak. Érdemes megnevezni mire költötték a pénzt.

Magyar Sakkvilág előfizetése 1948-ra	48 —
Füzetbeszerzés naplóvezetésre	10. —
Bedő Ödön: Megnyitásmélet című könyvére	20. —
Észak-mo.-i egyéni verseny (Balázs József)	100 —
Két sakkóra vásárlása (á.: 172. — Ft)	344. —
1000 db játszmalap, nyomtatvány	140. —
Nevezési díj egyéni bajnokságokra	20. —
Tagdíj	60 —
Magyar Sakkvilág előfizetése 1948-ra	48 —
Összesen	790 —

A Magyar Sakkfeladvány Társaság május 8-án tartotta tisztújító közgyűlést. A tisztikarban a 19 tagú választmányban Balázs József is helyet kapott. Nagy sikert értek el Salgótarján feladványfejtői az 1946—47. évi országos gyorsfejtési bajnokságon. A díjkiosztásra március 20-án került sor Budapesten, a MADOS székházában. A versenyen 40 résztvevő indult és Budapest után a vidéki városok közül Salgótarján fejtői szerepeltek a legeredményesebben. A 11. helyen végzett Komka Béla előtt mindössze egy vidéki, Benkő Pál (Szeged) végzett, a későbbi nagymester. Palla Rudolf, Balázs József, Balázs Elemér, Oláh Ferenc és Lichtner István bekerült a húsz legjobb fejtő közé. Eseményekben gazdag volt az 1948-as év. A Nógrádi Újság 1948. január 14-én írta:

„Indul a népi sakkbajnokság! A Magyar Kommunista Párt sportprogramjában előkelő helyen áll a sakk. A »Sportágak napját« a sakkolás nyitja majd, s egy napon Magyarországon százezrek fognak sakkozni.»

Az események egymást érték! Izgalmasak voltak ezek a napok nemcsak a város, de egy-egy sakk-kör életében is. A megye legnagyobb üzemében, az acélgváriban Lichtner István irányításával, szervezésével indult a népi bajnokság. Az acélgvári sakkozók naplója megörökítette az eseményeket.

Január 25.

Az Olvasóegylet zenetermében délelőtt 10 órakor Mekis József gyárigazgató nyitotta meg az országos sakknapot. Sándor Lajos szakszervezeti elnök és Lichtner István mondtak beszédet. Az országos népi sakkbajnokság versenyeire 71 acélgvári dolgozó nevezett.

Február 8.

Ma megkezdődött a népi bajnokság döntője, amelybe a következők jutottak. I. csoport: Gordos Gyula, II. csoport: Miklós József, III. csoport: Rákóczy János, IV. csoport: Kuloványi Ottó, V. csoport: Horváth Pál és az acélgvári iskolából — külön csoportban szerepeltek a diákok — Hegyi Pál és Szerémi Gyula.

Február 18.

Ünnepélyes díjkiosztás volt délután 5 órakor az acélgvári népi sakkbajnokság versenyein jobb eredményt elért játékosok részére. A díjkiosztáson megjelent és beszédet mondott Papp József igazgató, Sándor Lajos szakszervezeti elnök és Lichtner István. Ezután a díjak kiosztása következett, 22 darab mezőgazdasági szerszám, amelyet a gyárigazgatóság adományozott. Az acélgvár 1948. évi népi bajnoka Kuloványi Ottó vasmunkás lett, akl egy díszes plakettet is kapott. Ezután Balázs József jólsikerült szimultánt tartott 23 ellenféllel.

Február 22.

Megkezdődött az acélgvári üzemi sakkcsapatbajnokság. A nagy érdeklődéssel kísért versenyekre 6 csapat nevezett. A csapatok tizenkettes létszámúak. Az első forduló a következő eredménnyel végződött: Szegverő—Hideghengermű 6,5—5,5, Főműhely—Sodronygyár 8—4, GSZ—Vegyés cs. 4,5—7,5.

Közben a városban az SBTC rendezésében nagyszabású húsvéti sakkturna kezdődött. A 8 fős versenyen indult dr. Bán Jenő mester is, aki lehozta a MADOS érmeit a népi bajnokság helyezetteinek. A bányakaszinóban délelőtt és délután is játszották a partikat, s az

eredményhirdetéskor, április 1-én a következő végeredmény született: 1. dr. Bán Jenő 6, 2. Gábrriel József 5,5, 3. Oláh Ferenc 4, 4. Balázs József 4, 5. Bortnyik Károly 3,5, 6. Lichtner István 2,5, 7. Miklós Antal 2,5, 8. Aczél Béla 0 pont. A verseny egyben rangsoroló is volt, jelezte mi az erősrend Salgótarjánban. A győztes: bárki parcs mérkőzésre hívhatta. A meg'epetés már a centenáriumi csapatverseny 11. fordulójában az SBTC—Somoskőújfalu mérkőzésen megszületett. „A forduló kiemelkedő pontját a somosi Nagy szerezte. Erős küzdelemben veri a tarjáni bajnok Gábrrielt!” — írta a korabeli sajtó. A versenyek igen sok tehetséges sakkozót hoztak felszínre, de még ennél is többet ért, hogy igen széles körben kedvelt lett a sakkjáték. Kuloványi Ottó megnyerte a megyei népi bajnokságot, Miskolcon képviselte a megye színeit. A centenárius csapatversenyben az SBTC győzött az acélgvár és az iparosok között. Sakkoztak a munkások, a parasztok, az iparosok és a diákok. Az 1949-es év mindjárt január 15-én azzal kezdődött, hogy megalakult a Nógrád megyei Sakkbizottság, amely a Kassai sor (ma Felsőszabó utás út) 49. szám alatt tartotta alakuló ülését, s később összejöveteleit. Az elnök Nagy István lett, a titkár Miklós Antal. Balázs József szakszervezeti, Tolnai Nándor MINSZ, Simonyi Endre oktatási felelősként dolgozott. Elhatározták, hogy a megye legkisebb falujában is tanítani fogják a sakkot, különösen az ifjúság körében. A bizottság a helyi sajtó hasábjain is felhívta az érdeklődők figyelmét, hogy a különböző bizottságoknál jelentkezzenek azok, akik szeretnének sakkozni, vagy csapatversenyen indulni. Óriási volt az érdeklődés! A megyei tömegszervezetek nevezési a népi bajnokságra minden előzetes számítást felülmúltak. A bányászszakszervezet 29 a város 24, az EDO SZ 9 csapatot nevezett. A SZIT 24, az úttörők 10, a Diákszövetség 5 együttesel indult. A rendőrség és az üvegések 3—3 csapattal jelentkeztek. Összesen 15 szakszervezet 117 csapatának 1170 sakkozója indult az 1949-es népi bajnokságon. Hasonló érdeklődés a sakk iránt Nógrád megyében sem azelőtt, sem azután nem volt. Az alapítók sakkcsapatbajnokság ünnepélyes megnyitóját a bányai SZIT-bizottságban rendezték, s azt a MADOS képviselőjében Benkő Pál sakkmeister, az 1948. évi magyar bajnok nyitotta meg. Jelen volt a város szakszervezet képviselőjében Brádt János elnök is. Benkő 45 ellenféllel szimultánt játszott és kitűnő eredményt ért el. Egyedül Palla Rudolf tudott nyerni, Gábrriel és Oláh Miklós döntetlenül játszott.

Az év legnagyobb eseménye ezután következett. Március 19-én Salgótarjánba érkezett két szovjet nagymester, Kotov és Szimagin! A két kitűnő sakkozó az Acélgvári Olvasóegyletben a város 25—25 leg-

jobb sakkozójával találkozott. Érkezésükkor ünnepélyesen fogadta őket Oczel János országgyűlési képviselő és Nagy Lajos polgármester. Ellátogatottak az öblösüveggyárba. Oriási tömeg várta Kotovot és Szimagint a szimultán színhelyén, a feldíszített olvasóegyletben, a nagyeremben. Megjelent a nagy eseményen Szkladán Agoston Nógrád megye főispánja. Oczel János köszöntője után a Magyar Szovjet Társaság nevében Chmell Ödön mondott beszédet, a sakkszövetség nevében Miklós Antal méltatta az esemény jelentőségét. Kotov nagymester válaszában a szovjet sakkozók üdvözlését tolmácsolta. A vállalatok képviselői ajándékokkal kedveskedtek a két nagymesternek, majd elkezdődött a nagy érdeklődéssel várt szimultán. Kotov +21=3-1 eredménnyel játszott, Pravotinszki Lajos legyőzte a nagymestert! Gábrriel, Blanár és Kenyeres döntetlent ért el. Szimagin +17=6-2-vel zárta a szimultán. Simkó Jenő és Kuloványi Ottó legyőzték a nagymestert! Gyurcsik, Takács, Bleyer, Magos, Behan és Palla döntetlent ért el. A szimultán a késő esti órákig elhúzódott, de a teremből senki nem távozott. A produkció végén az olvasóegylet nagyeremének közönsége lelkesen ünnepelte a két szovjet nagymestert. Az esemény újabb lendületet adott a város sakkspórtjának.

Nógrád megye népi bajnokságát újra Kuloványi Ottó, acélgári vasmunkás nyerte. A helyi bajnokok névsora: Salgótarján: Haraszti Rezső diák, Baglyasalja: Bokos Mihály kovács, Jobbágyi: Kovács Ferenc. Karancsság: ifj. Bali László földműves, Kazár: Kovács geckó Balázs bányász, Mátraverebély: Kormos Gyula cipész, Peryebányátelep: Pál Zoltán bányász, Rónabánya: Oláh Sándor bányamunkás, Ság-újfalú: Barta József tanító, Szécsény: Juhász György, Zagyvapálfalva: Németh Béla tisztviselő. Pezsgött a megye sakkélete. Több csoportban rendezték meg a népi sakkcsapatbajnokságot. Salgótarjánban még az iskolák is versenyeztek! Az acélgárban nyolc csapattal rendezték meg az alapfokú bajnokságot. A gyári sakkozók ebben az esztendőben kerültek át hivatalosan a sportkörhöz, amelynek ekkor St. Vasas volt a neve. Egy április 30-án tartott közgyűlésen bejelentették, hogy az olvasóegyleti sakk-kör beleolvad a Salgótarjáni Vasas egyesületébe. A szakosztály vezetőségében változás nem történt. A szervezésben, a versenyek rendezésében, a sakkozók összetartásában továbbra is Lichtner István járt az élen, aki az elnöki tisztséget továbbra is megtartotta. Mindenben segítő társa volt Dóczy Miklós, aki már ekkor is intézői feladatokat látott el. A város sakkéletében ekkor is meghatározó szerepet játszottak az acélgár sakkozói. A szakosztály létszáma ebben az időben 20 fő volt és a háziversenyeket mindig két csoportban rendezték meg. Az 1949-es házi bajnokság A csoportjában Balázs József 9, Simkó Jenő 6,5, Behan József 6, Lichtner István 5,5, Gyurcsik Sándor 4,5, Dóczy Miklós 4,5, Miku'ik Gyula 3,5, Rákóczy János 3, Kuloványi Ottó 2,5, Balázs Elemér 1 pont volt a sorrend. A B csoport végeredménye: 1. dr. Hargittai Jenő 8, 2. Horváth Lajos 7, 3. Miklós József 6,5, 4. Longauer Károly 5,5, 5. Billeter Tivadar 4,5, 6. Molnár Béla 4, 7. Knapiczius Gyula 3,5, 8. Lombos Zoltán 3, 9. Schinczel Jenő 2, 10. Gordos Jenő 1 pont. Hogy milyen rangja volt a sakknak, arra példa a házi bajnokságok díjkiosztó ünnepsége. Bérczes Henrik, az acélgár vezérigazgatója osztotta ki a díjakat, mint a sakksztály elnöke!

Erdemes ezeknél az éveknél hosszabban időzni, mert egészséges rivalizálás, pezsgés, lendület jellemezte nemcsak a salgótarjáni, de a megyei sakkéletet is. Egyre inkább népszerűek lettek a villámversenyek. Az 1950. évi megyei villámversenyeken Balassagyarmaton 10 csapat és 42 egyéni versenyző küzdött reggel 8 órától este 6-ig! Az St. Vasas csapata győzött, egyéniben Gábrriel bizonyult a legjobbnak Balázs és Kenyeres előtt. Szervezetten folyt a sakkélet. Simonyi Endre került a megyei elnökség élére. Kiírták a megyei egyéni és csapatbajnokságot. Balassagyarmat igen jó erőkből álló csapatát ebben az időben nem tudták megelőzni a tarjáni csapatok, mert Gyarmat nem forgácsolta szét erőit. Mindemellett kitűnő játékosok alkották a város csapatát. Kenyeres Géza, Pravotinszki Lajos, Kozák Lajos, Zerezenszki Zoltán, Kalina Géza, Naszály Sándor, Szécsényi Kálmán és a többiek. Az első hivatalos megyei egyéni versenyt Gábrriel József nyerte Oláh Ferenc és Kenyeres Géza előtt. Az 1950-es év eseménye még Judovics szovjet mester salgótarjáni látogatása. Az ipartestület székházában 30 sakkozóval szimultánozott. A szovjet sakkozóval együtt érkezett dr. Lindner László, aki 20 ellenféllel játszott. Ezek a szimultánok, majd 1951-ben dr. Vajda Árpád és Sándor Béla szimultánjai nagyban népszerűsítették a játékot. Volt bányász-, Dózsa-bajnokság. Az acélgár üzemi bajnokságán 8 csapat versenyéből a fűmühely került ki győztesen. A szovjet öblösüveggyárban (Zagyvapálfalván) 46 résztvevővel rendeztek Béke egyéni versenyt.

Az 1952-es év legnagyobb megyei eseménye is az acélgárhoz fűződik. Az OTSB vegyes mesterversenyt rendezett Salgótarjánban július 6-23. között. Az ünnepélyes megnyitóra július 5-én az acélgár feldíszített kultúrteremében került sor. A Magyar Sakkéletben Macskássy Előd így ír az eseményről:

„Simonyi Endre, az MTSB mellett működő társadalmi szövetség elnöke üdvözölte a résztvevőket, s tartalmas beszédében mutatott rá arra a hatalmas támogatásra, amelyben a népi demokrácia a szellemi sport képviselőit részesíti. Tupyari Lajos köszöntö meg a szívélves fogadtatást. A közönség figyelmét a város különböző pontjain elhelyezett plakátok, a helyi sajtó és a hangszórók hívták fel. Végig izgalmas, változatos küzdelem volt. A helyezések az utolsó fordulóban dőltek el.”

Az országosan is igen rangos esemény a következő végeredmény-nel zárult: 1. Macskássy 11, 2. Vajda dr. 10,5, 3. Bílek 10, 4. Tupyari 9,5, 5. Honfi 9, 6. Szabadi 9, 7. Hajtun 9, 8. Sándor 8, 9. Kőberl 8, 10. László 8, 11. Jenei 6,5, 12. Papp 6,5, 13. Kovács T. 5,5, 14. Pravotinszki 5, 15. Kenyeres 2,5, 16. Balázs 1,5 pont. Bílek István ezen a

versenyen szerezte meg a mesteri címet! A nógrádiak körbe verték egymást. Pravotinszki Balázst, Kenyeres Pravotinszkit, Balázs Kenyereset győzte le. Teljesítményükről Macskássy Előd írta:

„Pravotinszki ötletes, kombinatív versenyző. Képesnek tartjuk jobb eredmények elérésére is, ha javít azon helytelen magatartásán, amely a játékasztaltól való állandó felugrásban, ideges, vágtatás-szerű sétálásban mutatkozott. Kenyeres jó gyakorlati játékos, de — ha szabad így mondanunk — ijeszítően kezeli a megnyitásokat, viszont hátrányos helyzetben makacsul, nemegyszer szellemesen védekezik. Eredményében — éppúgy mint Balázs játékában — erősen mutatkozik a gyakorlatiathány. Balázs is sokkal jobban játszik mint eredménye mutatja. Játsszmaának tekintélyes részét szívós ellenállás után a 6-7. órában vesztette el.”

Dicséri a szerző a verseny rendezőit, az acélgári étkezdét, ahol bőseges ellátást kaptak a sakkmenterek, akik a verseny ideje alatt hazaknál laktak.

Ki volt ebben az időben a legerősebb sakkozó? Nehéz a kérdés-re válaszolni. A megyei szövetség, a tűzhelygár és a Petőfi SE közös minősítő versenye alapján összeállította Nógrád 12 legjobb sakkozójának erősrendjét. Az eredmény: 1. Kenyeres Géza, 2. Pravotinszki Lajos, 3. Oláh Ferenc, 4. Czákó Béla, 5. Balázs József, 6. Gábrriel József, 7. Bortnyik Károly, 8. Kemény György, 9. Simonyi Endre, 10. Vári Antal, 11. Kozák Lajos, 12. Lichtner István. A terv az volt, hogy a listát havonta nyilvánosságra hozzák, s az időközbeni eredményeket a módosításnál figyelembe veszik. A 12. versenyző negyvjatszmas paros mérkőzéssel is javíthatott helyzetén. Mindez csak terv maradt, s így a sorrendet csak egy évre tekinthetjük reálisnak. Egy biztos: Kenyeres Géza ebben az időben érte el csúcspontját. Negyvenhárom éves volt a balassagyarmatiak legjobb játékosa. Már 20 éves korában Budapesten a főiskolabajnokságon 3 lett, és olyan ismert versenyzőket előzött meg mint Barcza Geceon és Szily József.

Balassagyarmaton kikerült az országos sakkvétkeringésből, mégis nagy elfoglaltsága mellett mindig időt szakított a megyei versenyekre. Számos helyezést mellett ötször nyert megyei bajnokságot. Nehezen tudták a megyében megverni, mert bár igaz amit Macskássy ír, hogy a megnyitást kissé gyengén kezelte, de mindamellett igen elmélyült volt a partikban és jó levelezési játékosként is számon tartották Kenyeres Geza mellett új színfoltot jelentett Salgótarján, a megye sakkéletében Oláh Ferenc játéka. A tűzhelygár csapatában szerepelt és nyolc alkalommal szerezte meg a megyebajnoki címet. Fanatikus küzdő, jó kombinatív játékos volt és igen eredményesen szerepelt a villámversenyeken. Hét éven át tartott versengése Kenyeresrel, akitől Balázs József vette át a stafétabotot, folytatta a párbajt Oláh Ferencel. Balázs Józsefet, mint a szövetség elnökét ekkor szervezési teendői kötötték le, ezért 1957-ig az egyéni versenyek első helyeibe nem tudott beleszólni. Később azonban nem engedett a kitűnő acélgári sakkozó és még hat alkalommal elhódította a bajnokságot. Még 1967-ben, 59 éves korában is győzni tudott a legjobbak versenyében! Pedig az 1950-es évek közepére több fiatal versenyző beérett és borsot tört az idősek orra alá. Oláh Miklós, Simkó Jenő, Klepei József már helyet követeltek a legjobbak között. Gábrriel József, az SBTC játékosa már egyre kevesebbet játszott a megerőltető megyei tornákon. A villámversenyeken még el-eljött és változatlan szenvedéllyel játszott a levelezési versenyeken. Pravotinszki Lajosról is szólnunk kell, aki a balassagyarmati évek után Salgótarjánba költözött, ahol a Petőfi majd a öblösüveggyár csapatának lett játékosa. Jó emlékeztető jellemezte, de meglehetősen idegesen játszott. Előfordult, hogy egy vesztes után aláírta a játszmalapot, majd a tollat a nyitott ablakon át az utcára dobta. Jó szervező volt. Amikor elköltözött Salgótarjánból hiányát megérezte a város sakkélete. Simonyi Endre szerepe, sakkszeretete is megérdemel két mondatot. Mint a sakk nagy propagátora felülmúlhatatlan érdemei vannak a sportág népszerűsítésében. Éles, kombinatív stílus jellemezte játékát, mindenkire veszélyes tudott lenni, de könnyen vesztett is.

Mi jellemezte a csapatversenyeket? Az 50-es évek derekára már megjelentek, megerősödtek azok a csapatok, amelyeknek versenyzőit juttattak a város bajnokságokra. Az acélgár — az St. Vasas — sakkozói ott találjuk az élemeznyben, de színre léptek már a konkurrenciák. Szoros küzdelmek jellemezték a csapatversenyeket. Néhány név a rivalisok közül. A Spartacus csapatában jó játékosok egész sorát találjuk. Íme a névsor 1955-ből: Bortnyik Károly, Nagy Endre, Breiner Béla, Acél Béla, Komka Béla, Palla Rudolf, Herczeg Péter, Gáspár Mihály, Berger Ferenc, Dombi Andor, Pfelpler János és Tóth Peter. A tűzhelygár erősrendje: Oláh Ferenc, Czákó Béla, Oláh Miklós, Miklós Antal, dr. Monoki Ferenc, Kmetyi Ferenc, Szamek Károly, Marton János, Krátki János, Kesse Antal, Galcsik István és Fazekas Sándor. Eros csapata volt ebben az időben a zagyvapálfalvi síkúveggyárnak, ahol Németh Béla, Bozó Ferenc, Nagy István, ifj. Ba'ogh Mihály, Szabó József, Németh József, Juhász Imre, Rátki Andras, id. Balogh Mihály, Mészáros Endre és Pálfalvi János játszottak. Az SBTC csapata ekkor nem tudott beleszólni a versengésbe, Pravotinszki Lajos játszott az öblösüveggyár csapatának első helyén. Farkas István, Földi József, Földi Jenő, Kovács Géza és Palla Kálmán mellett a többiek gyengéek voltak. Hamarosan alábbhagyott a lendület az öblösüveggyári sakkozókban. A tarjáni versenyzők — változott a bajnoki rendszer — már eljutottak az elődöntőkre, ahol egyelőre merskelte sikerrel szerepeltek. A csapatbajnokság országos versenyen a megyéket válogatottak képviselték. A Salgótarjánra épített Nógrád csapata az első fordulóban Heves ellen mindig továbbjutott, később azonban Borsod, majd egy-egy fővárosi csapat elűtötte a hősiesen küzdő gardát a továbbjutástól.

Az St. Vasas szakosztályának ebben az időben 23 tagja volt. Balázs és Simkó I. osztályú versenyzők, Lichtner II. osztályú, míg a többiek III—IV. osztályúak vagy rajtengedélyesek. (Szigorú volt a minősítési rendszer és a mesterjelölti címet csak 1963-ban érte el először salgótarjáni versenyző.) Lelkes, jó munka folyt a szakosztályban, s ennek eredménye volt az a bravúr, amit 1954-ben ért el az St. Vasas. A salgótarjáni csoportban veretlenül szerezte meg az elsőséget és Balassagyarmatra utazott, hogy az 1953-as kupavédővel, a Petőfivel találkozzon. A mérkőzésre szeptember 9-én került sor és a város válogatottjával egyenlő Petőfit az acélgyáriak 6,5—5,5 arányban legyőzték, s ezzel elhódították a Béke Kupát. Balázs, Simkó, Lichtner, Szokács, Dóczy, Gyurcsik, Balázs E., Schütz, Horváth F., Horváth L., Rákóczy, Kárpáti, Kuloványi, Miklós és Papp L. szerepelt a csapatban. A következő évek csapatversenyein sem adták alább az élmezőnynél az acélgyáriak. A szakosztályi napló 1955-ből érdekes bejegyzésekről tanuskodik.

Január 24.

A városi csapatbajnokság II. fordulójában: Acélgyár—Tűzhely-
6,5—5,5. Az eredmény nem túlkörüli híven a valóságot, mert az első három táblásunk veresége nem egészen volt reális. Balázs sakk-társ egy éjszakai műszak után fáradtan játszott. Simkó döntetlenre álló játszmában erőszakoskodott — s mint ilyenkor lenni szokott — vesztett. Lichtner sakk-társ is belement egy kétélű változatba. Igen jó hatással volt a játékosokra, hogy a csapatban három friss erő játszott és a 4—12 tábláig mindössze egy vereséget szenvedtünk. A jövőben azt kell első sorban szem előtt tartanunk, hogy a csapatversenyek alkalmával a legütőképesebb és lehetőleg fiatal gárdával álljunk ki.

Február 12.

A Vasas vezetősége gyűlést tartott, amelyen bejelentették, hogy a csökkentett anyagi támogatás miatt csak három szakosztályt tudnak pénzzel támogatni. A működést engedélyezik, a felszerelést biztosítják, de pénzt nem tudnak adni. Tudvalevően Lichtner szakosztályvezető sakk-társ beadta az éves pénzigénylést 8500 forint erejéig. Az összegben csak utazásra 4000 forint volt beállítva, a többi költség megoszlott volna az egyéb szükségletekre. Az új fordulat lényegesen érinti jövőbeni munkánkat, mert pénz nélkül csak a helyi lehetőségekre támaszkodhatunk. Itt kell hangsúlyozni, hogy szakosztályunk nem költséget felelt meg.

Március 10.

Szakosztályunk évi 200 forint támogatást kap, s ezzel a legszűkösebb körülmények közé kerültünk. Mégsem adjuk fel, továbbviszük szeretett sakkportunkat, fenntartjuk a sakkéletet. Minden hét szerdáján este 6—10 óra között lehetősége adódik mindenkinek, hogy a sakkban elmélyedjen, vagy szórakozást találjon.

Május 2.

Május 1-én szakosztályunk egységesen kivonult az ünnepségre. Tízen mentünk egy sorban és mindegyik sakkozó egy-egy bátyát vitt, hogy ezzel is színesebbé tegyék a felvonulást.

Október 11.

A Vasas egyesület közgyűlést hívott össze, amelyet nem lehetett megtartani, mert nem jött el a tagság kétharmada. Sajnos a szakosztályból is csak két tag volt jelen. Általában a tréningek nem ki-elégítően látogattak. Úgy tűnik, a tagság hanyagolja a gyakorlást, s ez meg fog látszani az elkövetkező csapatversenyeken.

Október 19.

Az első fordulóban a Zagyvapálfalvai Üvegyár csapatával mérjük össze erőnket. Sajnos, néhány versenyzőnk betegsége és elfoglaltsága miatt csak nyolcan állunk ki, így mindhiába a kezdésnél 2 pont hátránnyal indultunk. Az eredmény 6—4 a Zagyvapálfalva javára.

December 10.

Az üzemi csapatverseny a kevésszámú érdeklődő miatt elmaradt, a megjelentek egymás között játszottak barátságos mérkőzést. Az I. osztályú verseny, miután a pesti I. osztályú versenyzők nem érkeztek meg, szintén elmaradt. Ugyanígy félbemaradt a városi csapatverseny. Sajnos a sakkéletben általános pangás állott be.

Szerencsére csak rövid időre esett vissza a város, az egyesület sakkportja. Az 1956-os ellenforradalom után újult erővel kezdődött ismét a munka és hamarosan újra lüktetni kezdett a sakkélet. Rendeződött az acélgyári sakkozók helyzete is. Az egyesület vezetői felkarolták a szakosztályt, amely most már nem szűkölködött anyagiakban. Az eredmény nem maradt el, a sakkozók kiléphettek a városi keretektől. Az 50-es évek végére egy erős együttes kovacsolódott össze az SKSE-nél és a sikert az 1960-as év hozta meg. A Kohász-sakkozók megnyerték a megyei bajnokságot, s így indulhattak az országos bajnokság elődöntőjén. Elsőként az esélyes Debreceni EAC volt az ellenfél, s az eredmény: 8—6. Vereség következett a Gyöngyösi Spartacusnál (5—7), s ekkor még senki nem sejtette, hogy a vereség ellenére a tarjáni sakkozók okozták az év meglepetését. Az Ózdi Kohász ellen 8—4-re nyert, javított az SKSE, majd az utolsó fordulóban a Nyíregyházi Spartacus ellen 10,5—1,5-re hengerelt. Ez azt jelentette, hogy 29,5 ponttal 1 ponttal a debreceni csapat előtt a tarjáni kék-fehérek nyerték az elődöntőt! Budapest következett — küzdelem az OB I-be jutásért. Hajszál híján ez is sikerült. A négy vidéki elő-

döntő győztese a Szegedi VSE, a Győri ETO, a Pilisi Bányász és az SKSE kormérkőzést vívott. Fej-fej mellett folyt a küzdelem és ha egy kis szerencsénk van a tarjániaknak akkor — ha egy évig is az OB I-ben játszanak. Ez végül a szegedi és a győri sakkozóknak sikerült. Az osztályozón: 1. SZVSE 21,5, 2. Győri ETO 19,5, 3. SKSE 18,5 pont volt a sorrend. Összel a szövetség életre hívta az OB II-t, s ide meghívták az OB I-es osztályozó résztvevőjét, az SKSE csapatát is. Ekkor újra összefogtak a város sakkozói és az SKSE színeiben a legerősebb csapat kezdhette meg a szereplést az OB II-ben. Álljon itt az uttorok neve, akik kiharcolták a magasabb osztályba jutást:

Balázs József, ifj. Balogh Mihály, Bortnyik Károly, Dóczy Miklós, Juhasz István, Kenyeres Géza, Kiss Gábor, Klepej József, Lichtner István, Miklos Antal, Németh Béla, Németh József, O'áh Ferenc, Oláh Miklós, Pethő Gáspár, Simkó Jenő, dr. Telek András és Váradai Oszkar.

Ezzel új fejezet kezdődött az SKSE és Salgótarján sakkportjában. A tarjáni sakkozók 1960 óta megszakítás nélkül ott küzdenek az OB II-ben. A csapatban a salgótarjániak mellett a megye legerősebb játékosai játszanak.

Szokács László

Salgótarjánban nagy hagyománya van a munkássportnak, a szellemi sportnak is, s ezen belül a sakkozásnak. A munkásváros közösséget, kultúrát és mozgalmat szervező legrégebbi egyesületének, az 1901-ben alakult SSE-nek sakkozói páratlan sorozattal dicsekedhetnek: mlóta 1960-ban a Magyar Sakk Szövetség létrehozta az NB II-t, az SKSE sakkozói 17. éve megszakítás nélkül játszanak az élvonalban. Ezért is szenteltem külön fejezetet a „királyos játéknak” abban a munkámban, amelyben a megye első munkás-sportegyesületének, az SSE-nek történetét dolgozom fel. A fejezet a salgótarjáni munkássakkozás kezdetétől 1960-ig foglalja össze a salgótarjáni (és kitekintve: a megyei) sakkeseményeket.

